

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

Avrupa Birliği iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uyum çalışmaları ve daha önceden onaylanmış diğer uluslararası sözleşmelerin gereklerini yerine getirme sürecinde çalışmalar bakanlıklarca yürütülmekte idi.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün "İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin 155 sayılı Sözleşmesi 5038 sayılı Kanunla ve "İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin 161 sayılı Sözleşmesi de 5039 sayılı Kanunla onaylandığından, ülkemizde AB uyum çalışmaları bağlamında, daha kapsamlı bir İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa gerek duyulduğundan mevcut haklar pek gözetilmeden AB'den esinlenen yeni İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 30 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak kısmen yürürlüğe girdi. İşçi kelimesi kaldırıldı, iş kelimesi konuldu. Tamamı ise 2 yıl sonra yürürlüğe girecektir.

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği alanında Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtlarına göre; günde yaklaşık 175-250 arası iş kazası olmakta, iş kazası sonucu 3-4 işçi hayatını kaybetmekte ve 7 kişi iş göremez hale gelmektedir. Bu rakamların yanı sıra SGK istatistiklerine yansımayan, kapsam ve kayıt dışı iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu kayıplar da bulunmaktadır. Türkiye'deki işyerlerinin %99.7'si 1-249 kişi istihdam eden KOBİ'lerden oluşmakta olup, çalışanların %83.8'i bu işyerlerinde

istihdam edilmektedir. İş kazalarının ise %75-80'i ise 1-20 işçi çalıştıran işyerlerinde meydana gelmektedir.

ILO verilerine göre gelişmekte olan ülkelerin iş kazası ve meslek hastalıkları sonucu meydana gelen ekonomik kayıplarının gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH)'larının yaklaşık %4'ü kadar olduğu tahmin edilmektedir. Bu tahminden yola çıkılarak, ülkemizde TÜİK'den alınan 2010 yılı cari fiyatlarla GSYİH rakamlarına göre iş kazası ve meslek hastalıklarının toplam maliyetinin yılda yaklaşık 44 milyar TL olarak tahmin edilmektedir. Her ne kadar maddi kayıplar telafi edilebilse de iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu ailelerin acısı ve ızdırabı gibi manevi kayıpların telafisi olanaklı değildir. İş kazası ve meslek hastalığı kaynaklı maddi ve manevi kayıplar ülke ekonomisi açısından önemli boyutlara ulaştığı gerekçesi de kanunun hayata geçirilme nedenlerindedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu uygulanması ve yönetmeliklerin çıkarılması ile işyerlerindeki çalışma şartlarının çalışanlar üzerindeki sağlık ve güvenlikle ilgili olumsuz etkilerini en aza indirecek şekilde işyerinin tasarımı, iş ekipmanları, çalışma şekli ve üretim metotlarının seçimi gibi hususlara özen gösterilerek işin çalışanlara uyumlu hale getirilmesi, teknik gelişmelere uyum sağlanması, tehlikeli olanların, tehlikesiz veya daha az tehlikeli olanlarla değiştiril-

mesi, teknolojinin, iş organizasyonunun, çalışma şartlarının, sosyal ilişkilerin ve çalışma ortamı ile ilgili diğer faktörlerin etkilerini kapsayan genel bir önleme politikasının geliştirilmesi, toplu korunma önlemlerine, kişisel korunma önlemlerine göre öncelik verilmesi, çalışanlara uygun talimatların verilmesi gibi genel prensipleri esas alan yasal düzenlemenin hazırlanması ve uygulamaya konulması çalışanlar açısından son derece faydalı olacağı düşünülmüştür.

Çalışma hayatını yakından etkileyen ekonomik, sosyal ve siyasal koşullar, Türkiye Cumhuriyeti'nin iş hukuku alanındaki seksen yıllık birikimi, uygulamada karşılaşılan sorunlar, koruyucu ve önleyici hizmetlerden bütün çalışanların yararlanmasını sağlamak, uygulamaların kalite yönetim sistemi benzeri sürekli iyileştirme felsefesinin yerleştirilmesi ve Avrupa Birliği ile Uluslararası Çalışma Örgütü normlarına uyum sağlama zorunluluğundan dolayı, yeni İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile çalışanların tümünü kapsayan, önleyici ve koruyucu tedbirleri içeren ve gelişmiş ülke örneklerindeki mevzuat metinleriyle uyumlu düzenlemelerin hayata geçirilmesinde yarar görülmektedir. Ancak kamu denetimleri yerine tercih edilen maddi yaptırımlar, iş güvenliğinin sağlanmasında yetersiz kalacaktır. Tabloda belirtilen cezalar ile işverenler yasaya uymaya zorlanmaktadır.

Sıra No.	Kanun Maddesi	Ceza Maddesi	Fiil	Ceza Miktarı	Açıklama
1	26	4/1-a	Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dahil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi çalışmalarının yapılmaması	2.000,00 TL	Her bir yükümlülük için ayrı ayrı
2	26	4/1-b	İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığının izlenmesi, denetlenmesi ve uygunsuzlukların giderilmesi	2.000,00 TL	Her bir yükümlülük için ayrı ayrı
3	26	6/1-a	İş güvenliği uzmanı veya işyeri hekimi görevlendirilmemesi	5.000,00 TL	Görevlendirilmeyen her bir kişi için 5.000,00 TL, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar
4	26	6/1-a	Diğer sağlık personeli görevlendirilmemesi	2.500,00 TL	Görevlendirilmeyen personel için 2.500,00 TL, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar
5	26	6/1-b	Görevlendirilen kişi veya hizmet alınan kuruluşların görevlerini yerine getirebilmeleri için araç, gereç, zaman ve mekan gibi ihtiyaçların karşılanmaması	1.500,00 TL	Her bir ihlal için ayrı ayrı
6	26	6/1-c	İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmeti yürütenler arasında koordinasyonun sağlanmaması	1.500,00 TL	Her bir ihlal için ayrı ayrı
7	26	6/1-ç	Görevlendirilen kişi veya hizmet alınan kurum ve kuruluşlar tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan ve yazılı olarak bildirilmiş tedbirlerin yerine getirilmemesi	1.000,00 TL	Yerine getirilmeyen her bir tedbir için ayrı ayrı
8	26	6/1-d	Çalışanların sağlık ve güvenliğini etkilediği bilinen veya etkilemesi muhtemel konular hakkında görevlendirilen kişilerin ya da hizmet alınan kurum ve kuruluşların bilgilendirilmemesi; başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen işçilerin ve bunların işverenlerin bilgilendirilmemesi	1.500,00 TL	Her bir ihlal için ayrı ayrı
9	26	8/1	İşyeri hekimi ve iş güven.uzmanlarının hak ve yetkilerinin kısıtlanması	1.500,00 TL	Her bir ihlal için ayrı ayrı
10	26	8/6	İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının tam süreli görevlendirilmesi gereken durumlarda, işyeri sağlık ve güvenlik birimi kurulmaması ve haftalık çalışma saatinin dikkate alınmaması	1.500,00 TL	Her bir ihlal için ayrı ayrı
11	26	10/1	İş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapılmaması/yaptırılmaması	3.000,00 T.L	3.000,00 TL, aykırılığın devam ettiği her ay için 4.500,00 TL
12	26	10/4	İş sağlığı ve güvenliği yönünden çalışma ortamına ve çalışanların bu ortamda maruz kaldığı risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılmaması	1.500,00 TL	1.500,00 TL
13	26	11	Acil durum planları, yangınla mücadele ve ilk yardım hususlarında gerekli tedbirlerin alınmaması	1.000,00 TL	Uyulmayan her bir yükümlülük için 1.000,00 TL, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar
14	26	12	İşyerinde meydana gelebilecek tehlikeli durumlarda tahliye prosedürlerinin oluşturulmaması	1.000,00 TL	Uyulmayan her bir yükümlülük için 1.000,00 TL, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar
15	26	14/1	İş kazaları ve meslek hastalıklarının kaydının tutularak incelemelerin yapılmaması ve bunlarla ilgili raporların düzenlenmemiş olması, işyerinde meydana gelen; ancak yaralanma veya ölümün olmadığı ve işyerinin/ekipmanın zarara uğramasına yol açan veya açabilecek olayların incelenerek raporlanmamış olması	1.500,00 TL	Her bir yükümlülük için ayrı ayrı 1.500,00 TL

Sıra No.	Kanun Maddesi	Ceza Maddesi	Fiil	Ceza Miktarı	Açıklama
16	26	14/2	İş kazalarının ve meslek hastalıklarının üç iş günü içinde bildirilmemesi	2.000,00 TL	2.000,00 TL
17	26	14/4	İş kazalarının ve tanısı konulan meslek hastalıklarının on gün içinde SGK.'ya bildirilmemesi	2.000,00 TL	Yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularına 2.000,00 TL
18	26	15/1	Çalışanların sağlık muayenelerinin yaptırılmamış olması (işe girişlerde, iş değişikliklerinde, periyodik aralıklarla vb.)	1.000,00 TL	Sağlık gözetimine tabi tutulmayan her bir işçi için 1.000,00 TL
19	26	15/2	Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için, işçilerin bu işe uygunluklarını gösteren rapor olmadan işe başlatılmış olması	1.000,00 TL	Sağlık raporu alınmayan her çalışan için 1.000,00 TL
20	26	16	Çalışanların işyerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu önlemler, ilk yardım vb.konularda görevli kişiler konusunda bilgilendirilmemiş olması	1.000,00 TL	Bilgilendirilmeyen her bir çalışan için 1.000,00 TL
21	26	17/1	İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin aldırılmaması, tekrarlanması gereken durumlarda tekrarlanmaması	1.000,00 TL	Her bir çalışan için 1.000,00 TL
22	26	17/7	Eğitimin maliyetinin çalışanlara yansıtılması, eğitimlerde geçen sürelerin çalışma süresinden sayılmaması	1.000,00 TL	Her bir çalışan için 1.000,00 TL
23	26	18	Çalışan temsilcilerinin görüşlerinin alınmaması ve katılımlarının sağlanmamış olması	1.000,00 TL	Her bir aykırılık için ayrı ayrı 1.000,00 TL
24	26	20/1-20/4	Çalışan temsilcisi atanmaması veya çalışan temsilcisi ve destek elemanının haklarının kısıtlanması, gerekli imkanların sağlanmamış olması	1.000,00 TL	1.000,00 TL
25	26	20/3	Çalışan temsilcisinin tehlike kaynağının yok edilmesi veya riskin azaltılması için öneride bulunduğu konularda tedbir almamak	1.500,00 TL	1.500,00 TL
26	26	22	İş sağlığı ve güvenliği kurulunun kurulması gerektiği halde kurulmaması	2.000,00 TL	Her bir aykırılık için ayrı ayrı 2.000,00 TL
27	26	23/2	Birden fazla işyerinin bulunduğu iş merkezi, iş hani, sanayi bölgesi veya sanayi sitesi gibi yerlerde iş sağlığı ve güvenliği uyarılarına uymayan işyerlerini Bakanlığa bildirmeyen yönetim için	5.000,00 TL	5.000,00 TL
28	26	24/2	İş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme, araştırma yapılmasına ve numune alınmasına; eğitim kurumları ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin kontrol ve denetim yapmasına engel olan işverenler	5.000,00 TL	5.000,00 TL
29	26	25	İş durdurma kararı alınmış olmasına rağmen işi yönetmelikte belirtilen şartları yerine getirmeden devam ettiren işverene fiil başka bir suç oluştursa dahi	10.000,00 TL	10.000,00 TL
30	26	25/6	İşin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerinin ödenmemesi (veya ücretinde düşüklük olmamak üzere başka bir iş gösterilmemesi)	1.000,00 TL	İhlale uğrayan her bir çalışan için 1.000,00 TL, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar
31	26	29	Büyük endüstriyel kaza oluşabilecek işyerlerinde, büyük kaza önleme politika belgesi hazırlamayan işverene	50.000,00 TL	50.000,00 TL
32	26	29	Büyük endüstriyel kaza oluşabilecek işyerlerinde, güvenlik raporunu hazırlayıp Bakanlığın değerlendirmesine sunmadan işyerini faaliyete geçiren, işletilmesine Bakanlıkça izin verilmeyen işyerini açan veya durdurulan işyerinde faaliyete devam eden işverene	80.000,00 TL	80.000,00 TL
33	26	30	Bakanlıkça bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliklere aykırı davranan işverene	1.000,00 TL	Uyulmayan her hüküm için tespit edildiği tarihten itibaren aylık 1.000,00 TL